

**Miejsce
na naklejkę**

MWO-P1 7P-082

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY
O SPOŁECZEŃSTWIE**

**MAJ
ROK 2008**

dla osób niesłyszących

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 23 stron (zadania 1 – 23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu do tego przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu. Graj tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brzojnopisie nie podlegają ocenie.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Życzymy powodzenia!

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

W zadaniach 1 – 6 podkreśl poprawne odpowiedzi.

Zadanie 1. (1 pkt)

Funkcja ekonomiczna rodziny polega na

- A. przygotowaniu dzieci do pełnienia ról społecznych.
- B. przekazywaniu dzieciom dziedzictwa kulturowego.
- C. nadawaniu jej członkom odpowiedniej pozycji społecznej.
- D. zaspokajaniu materialnych potrzeb* jej członków.**

* *potrzeby materialne – np. jedzenie, ubranie*

Zadanie 2. (1 pkt)

Członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji są powoływani przez

- A. Prezesa Rady Ministrów.
- B. Prezydenta RP.
- C. Sejm i Senat RP.

D. Sejm, Senat i Prezydenta RP.

Zadanie 3. (1 pkt)

Doktrynę polityczną mówiącą o zachowaniu takich wartości jak: tradycja, religia, naród, rodzina nazywamy

- A. konserwatywną.**
- B. liberalną.
- C. reakcyjną.
- D. rewolucyjną.

Zadanie 4. (1 pkt)

„Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania;”[...] Podany fragment Artykułu 18. Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka świadczy o posiadaniu przez obywateli

- A. praw ekonomicznych.
- B. praw politycznych.
- C. praw socjalnych.

D. wolności osobistych.

Zadanie 5. (1 pkt)

Bezpośrednim następstwem planu Roberta Schumana było utworzenie

- A. Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej.
- B. Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.
- C. Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.**
- D. Rady Europejskiej.

Zadanie 6. (1 pkt)

Do aktów prawa miejscowego należy zaliczyć

- A. rozporządzenia ministrów.
- B. uchwały Rady Gminy.
- C. umowy międzynarodowe.
- D. ustawy.

Zadanie 7. (6 pkt)

Na podstawie fragmentu Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku i wiedzy własnej wykonaj polecenia.

Art. 10

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.

a) Napisz, jaka zasada ustrojowa charakterystyczna dla państwa demokratycznego została zawarta w artykule 10 Konstytucji RP.

Zasada trójpodziału władzy

b) Wymień dwie cechy charakteryzujące tę zasadę.

- *Podział władz*
- *Wzajemna kontrola władz*

c) Uzupełnij tabelę, wpisując nazwy odpowiednich organów państwa polskiego w zakresie wymienionych władz.

Rodzaje władzy	Nazwy organów władzy
Władza ustawodawcza	<i>Sejm, Senat</i>
Władza wykonawcza	<i>Rada Ministrów, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej</i>
Władza sądownicza	<i>Sądy, Trybunały</i>

Zadanie 8. (2 pkt)

Wśród wymienionych poniżej organizacji międzynarodowych jedna jest organizacją pozarządową.

*Rada Europy, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy Europejskiej,
Amnesty International, Organizacja Narodów Zjednoczonych*

a) Wpisz nazwę tej organizacji.

Amnesty International

b) Podaj jeden cel działania tej organizacji.

Celem działania Amnesty International jest walka o uwolnienie więźniów politycznych.

Zadanie 9. (4 pkt)

Wymień cztery państwa, które 1 maja 2004 roku wstąpiły do Unii Europejskiej.

- 1) *Polska* 2) *Malta*
3) *Węgry* 4) *Litwa*

Zadanie 10. (6 pkt)

Do określonych państw demokratycznych i państwa totalitarne, dopisz właściwe litery A, B, C, D, E, F oznaczające cechy charakterystyczne tych państw.

- A. Udział obywateli w sprawowaniu władzy.
B. Łamanie praw człowieka przez władzę.
C. Kontrola władzy przez obywateli.
D. Zakaz działania opozycji.
E. Wprowadzenie cenzury.
F. Przestrzeganie praw człowieka.

Państwo demokratyczne *A, C, F*

Państwo totalitarne *B, D, E*

W zadaniach 11 – 13 do odpowiednich liter A, B, C, D dopisz właściwe liczby 1, 2, 3, 4, 5.

Zadanie 11. (4 pkt)

Podanym w tabeli uprawnieniom organów władzy w Rzeczypospolitej Polskiej przyporządkuj właściwe nazwy tych organów.

Uprawnienia organów władzy	Organy władzy
A. Orzekanie o zgodności ustaw z konstytucją.	1. Trybunał Stanu
B. Mianowanie i odwoływanie ambasadorów.	2. Rada Ministrów
C. Uchwalanie zmian w konstytucji.	3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
D. Zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.	4. Sejm i Senat
	5. Trybunał Konstytucyjny

A. *5* B. *3* C. *4* D. *2*

Zadanie 12. (4 pkt)

Dokonaj klasyfikacji podanych w tabeli grup społecznych.

Grupa społeczna	Typ grupy społecznej
A. Rodzina	1. Grupa nieformalna
B. Grupa przyjaciół	2. Grupa zamknięta
C. Komitet Wyborczy PO	3. Grupa celowa
D. Business Centre Club	4. Grupa pierwotna
	5. Grupa duża

A. 4

B. 1

C. 3

D. 2

Zadanie 13. (4 pkt)

Podanym w tabeli dziedzinom prawa przyporządkuj odpowiednie opisy prawa.

Dziedzina prawa	Opis prawa
A. Prawo konstytucyjne	1. Zawiera przepisy określające m. in. prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy.
B. Prawo administracyjne	2. Reguluje stosunki wynikające z małżeństwa i pokrewieństwa oraz dotyczące opieki nad dziećmi.
C. Prawo pracy	3. Obejmuje zakazy i nakazy pewnych zachowań oraz reguluje stosowanie przez państwo środków przymusu w razie ich nieprzestrzegania.
D. Prawo karne	4. Zawiera zasady ustroju politycznego i gospodarczego państwa. Określa sposób powoływania i kompetencje organów państwowych.
	5. Określa normy regulujące organizację i zadania administracji publicznej.

A. 4

B. 5

C. 1

D. 3

W zadaniach 14 – 16 zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednie miejsce tabeli *Prawda* (zdanie prawdziwe) lub *Falsz* (zdanie fałszywe).

Zadanie 14. (4 pkt)

Zdania	Prawda lub Falsz
A. Socjalizacja wtórna to proces zachodzący w okresie dzieciństwa polegający na uczeniu się przez naśladowanie zasad postępowania.	<i>Falsz</i>
B. Jedną z funkcji rodziny polega na przygotowaniu dzieci do samodzielnego życia i pełnienia ról społecznych.	<i>Prawda</i>
C. Cechą charakterystyczną społeczeństwa postindustrialnego* jest duże znaczenie informacji i usług.	<i>Prawda</i>
D. Struktura społeczna to zbiór różnorodnych elementów, z których składa się społeczeństwo oraz procesów zachodzących między tymi elementami.	<i>Prawda</i>

* *postindustrialne* – *poprzemysłowe*

Zadanie 15. (4 pkt)

Zdania	Prawda lub Falsz
A. Jednym z poglądów na temat powstania państwa jest teoria podboju i przemocy autorstwa Fryderyka Engelsa.	<i>Falsz</i>
B. Terytorium państwa obejmuje obszar lądowy, wody przybrzeżne, przestrzeń powietrzną.	<i>Prawda</i>
C. Jednym z zadań funkcji wewnętrznej realizowanej przez państwo jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom.	<i>Prawda</i>
D. Obywatelstwo oznacza przynależność osoby do danego państwa.	<i>Prawda</i>

Zadanie 16. (4 pkt)

Zdania	Prawda lub Falsz
A. Podstawą prawną działania ONZ jest Karta Narodów Zjednoczonych podpisana w 1945 roku w San Francisco.	<i>Prawda</i>
B. Grupa Wyszehradzka jest organizacją skupiającą: Polskę, Czechy, Słowację, Węgry.	<i>Prawda</i>
C. Jednym z głównych celów polskiej polityki zagranicznej po 1989 roku była współpraca z państwami Układu Warszawskiego.	<i>Falsz</i>
D. Państwa słabo rozwinięte należą do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).	<i>Falsz</i>

Zadanie 17. (6 pkt)

Uzupełnij zdania.

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest (1) *gmina*. Wyróżnia się dwa rodzaje powiatów: ziemski i (2) *grodzki*. Na czele zarządu powiatu stoi (3) *starosta*. Jednoosobowym organem wykonawczym w miastach liczących powyżej 100 tysięcy mieszkańców jest (4) *prezydent miasta*. Organem stanowiącym* i kontrolnym w powiecie jest (5) *rada powiatu*. Nadzór* nad przestrzeganiem prawa przez władze samorządowe sprawuje (6) *wojewoda*.

* *stanowiący – uchwalający*

* *nadzór – kontrola*

Zadanie 18. (2 pkt)

Wymień dwa negatywne skutki, jakie dla człowieka może mieć utrata pracy.

- *Brak środków do życia*
- *Podatność człowieka na różne patologie, np. alkoholizm*

Zadanie 19. (4 pkt)

Określ, które z poniższych zdań podają tylko fakty, a które zawierają tylko opinie. Wpisz w odpowiednie miejsce tabeli *Fakt* lub *Opinia*.

Lp.	Zdania	Fakt lub Opinia
1.	Po wejściu do Unii Europejskiej polskie firmy mogą korzystać z funduszy strukturalnych.	<i>Fakt</i>
2.	Mniejsze firmy mogą łatwiej skorzystać z unijnych funduszy.	<i>Opinia</i>
3.	Urzednicy zdecydowali się na takie rozwiązanie, ponieważ tylko w ten sposób skutecznie zapewnią odpowiednie wydawanie unijnych pieniędzy.	<i>Opinia</i>
4.	Zwrot kosztów poniesionych przez firmy został w Polsce ograniczony do 20 mln zł.	<i>Fakt</i>

Źródło: na podstawie, *Urzednik kontra przedsiębiorca*, Rzeczpospolita 27.04.2005

Zadanie 20. (9 pkt)

Na podstawie wybranych fragmentów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wykonaj polecenia.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Art. 95. § 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy* nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka.

§ 2. Dziecko pozostające pod opieką rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo.

§ 3. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

Art. 96. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

Art. 100. Sąd opiekuńczy i inne organy państwowe obowiązane są udzielać pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej; (...)

Art. 111. § 1. Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący** zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone*** także w stosunku do jednego z rodziców.

Art. 113. § 1. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy zakaze rodzicom pozbawionym władzy rodzicielskiej osobistej styczności**** z dzieckiem.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach sąd opiekuńczy może ograniczyć osobistą styczność z dzieckiem rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona, przez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Źródło: www.bap-psp.lex.pl

*piecza – opieka, ** rażący – widoczny, *** orzec – zdecydować, **** styczność – kontakt

a) Wymień trzy obowiązki wynikające z posiadania przez rodziców władzy rodzicielskiej.

- *Wychowanie dziecka*
- *Sprawowanie pieczy nad dzieckiem*
- *Opiekowanie się majątkiem dziecka*

b) Napisz, jaki organ powinien udzielać rodzicom pomocy potrzebnej do wykonywania przez nich władzy rodzicielskiej.

Sąd opiekuńczy

c) Podaj trzy przyczyny pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej.

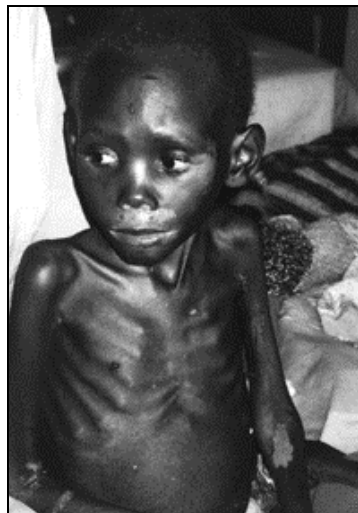
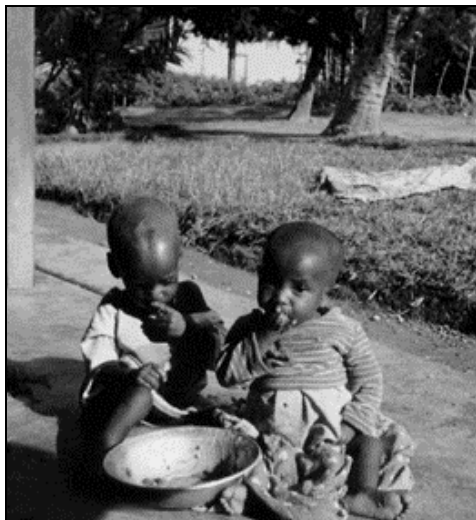
- *Trwała przeszkoda*
- *Nadużywanie władzy rodzicielskiej przez rodziców*
- *Zaniedbywanie przez rodziców w rażący sposób obowiązków względem dziecka*

d) Wyjaśnij, jak sąd może ograniczyć osobisty kontakt rodziców z dzieckiem.

Sąd może ograniczyć osobisty kontakt rodziców z dzieckiem przez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Zadanie 21. (10 pkt)

Na podstawie zamieszczonych poniżej ilustracji oraz wiedzy własnej wykonaj polecenia.

Źródło: www.maitri.pl

a) Na ilustracjach przedstawiono jeden z problemów współczesnego świata. Nazwij ten problem.

Głód

b) Podkreśl nazwy trzech państw, w których występuje problem przedstawiony na ilustracjach.

1. Albania
2. Bangladesz
3. Etiopia
4. Słowenia
5. Sudan
6. Republika Południowej Afryki

c) Wymień trzy przyczyny występowania tego problemu.

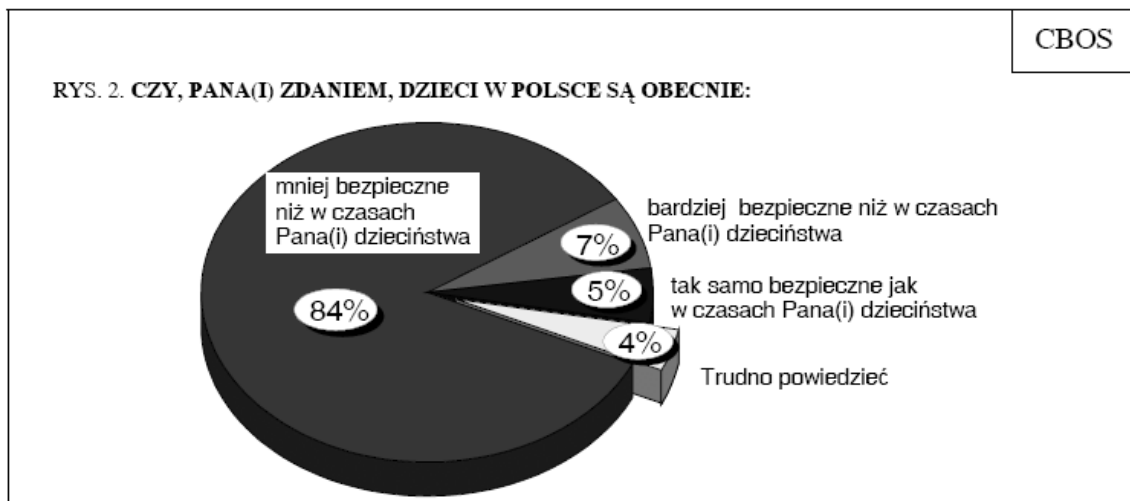
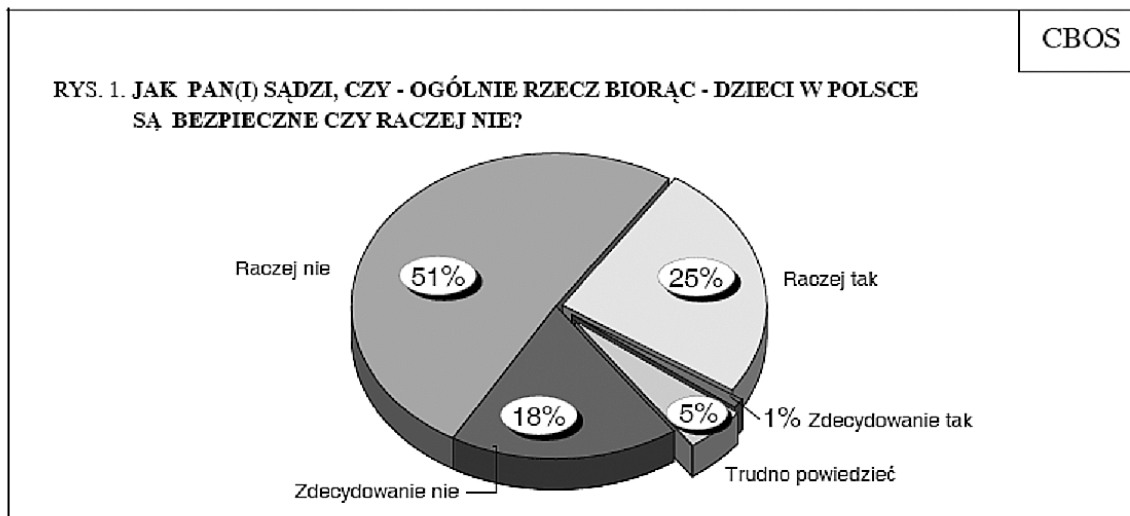
- *Długotrwała susza*
- *Walki plemienne*
- *Niski poziom rozwoju rolnictwa*

d) Podaj trzy przykłady pomocy, jakiej można udzielić państwom, w których występuje problem przedstawiony na ilustracjach.

- *Przekazywanie zapasów żywności*
- *Umorzenie długów państw dotkniętych głodem*
- *Udzielanie pomocy finansowej umożliwiającej rozwój gospodarczy*

Zadanie 22. (9 pkt)

Na podstawie zamieszczonych rysunków i tabeli oraz wiedzy własnej wykonaj polecenia.

Źródło: na podstawie badań CBOS, *Polacy o bezpieczeństwie dzieci*, czerwiec 2003r., www.cbos.pl

a) Na podstawie rysunku 1. napisz, jaka jest najczęstsza opinia na temat bezpieczeństwa dzieci w Polsce.

Ankietowani najczęściej wyrażają opinię, że dzieci raczej nie są bezpieczne.

b) Na podstawie rysunku 2. odpowiedz, czy według ankietowanych bezpieczeństwo dzieci zmniejszyło się, czy zwiększyło. Odpowiedź uzasadnij, posługując się liczbami z wykresu.

Odpowiedź: *Według ankietowanych bezpieczeństwo dzieci zmniejszyło się.*

Uzasadnienie: *Aż 84% badanych uważa, że dzieci są mniej bezpieczne niż w czasach ich dzieciństwa.*

Tabela

Miejsce zamieszkania respondentów	Jak Pan(i) sądzi, czy w Pana(i) miejscowości dzieci są na ogół bezpieczne, czy raczej nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Wieś	83	15	2
Miasto do 20 tys. ludności	78	19	3
Miasto od 21 tys. do 100 tys.	58	37	5
Miasto od 101 tys. do 500 tys.	43	51	6
Miasto powyżej 500 tys.	34	59	3

Źródło: na podstawie badań CBOS, *Polacy o bezpieczeństwie dzieci*, czerwiec 2003r., www.cbos.pl

- c) Na podstawie tabeli odpowiedz, co wpływa na opinie ankietowanych na temat bezpieczeństwa dzieci. Uzasadnij odpowiedź wykorzystując dane liczbowe z tabeli.

Odpowiedź: *Na opinie ankietowanych na temat bezpieczeństwa dzieci wpływa miejsce zamieszkania.*

Uzasadnienie: *Im mniejsza miejscowość tym więcej ankietowanych uważa, że dzieci są bezpieczne. Wśród osób mieszkających na wsi jest to 83%, natomiast w małych miasteczkach (do 20 tysięcy mieszkańców) 78%.*

- d) Podaj po dwa przykłady działań, mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci, podejmowanych przez rodziców i szkołę.

Działania podejmowane przez rodziców:

- *Spędzanie z dziećmi więcej czasu.*
- *Informowanie dzieci o różnych niebezpieczeństwach.*

Działania podejmowane przez szkołę:

- *Pełnienie przez nauczycieli dyżurów w czasie przerw.*
- *Zainstalowanie w szkole monitoringu.*

Zadanie 23. (12 pkt)

Przygotuj plan wystąpienia w sprawie zagrożenia bezpieczeństwa dzieci w Twojej miejscowości, które wygłosisz na sesji rady gminy. Przedstaw w nim dwa niebezpieczeństwa, które mogą spotkać dzieci. Napisz (po cztery przykłady), co mogą zrobić władze samorządowe, aby dzieci były bardziej bezpieczne. Wykorzystaj dwa materiały źródłowe z zadania 22.

Niebezpieczeństwa, na które mogą być narażone dzieci.	Działania władz samorządowych w celu zwiększenia bezpieczeństwa dzieci. (Odniesienie do materiałów źródłowych)
1. Wypadki komunikacyjne	1. Jak wskazują badania CBOS - u z czerwca 2003 roku „Polacy o bezpieczeństwie dzieci” przedstawione w tabeli, na takie niebezpieczeństwo mogą być narażone dzieci mieszkające w dużych miastach (od 101 tysięcy mieszkańców), ponieważ to właśnie mieszkańcy tych miast uważają, że ich dzieci nie są bezpieczne (51 – 59%). Dlatego władze samorządowe powinny dążyć do zwiększenia patroli straży miejskiej i policji na ulicach miast, aby w ten sposób poprawić stan bezpieczeństwa.
	2. Władze samorządowe powinny zwiększyć środki finansowe na prowadzenie przez policję i straż miejską akcji „Bezpieczna droga do szkoły”.
	3. Władze samorządowe powinny zadbać o zwiększenie nakładów na wyznaczanie na drogach miejsc dla pieszych i ścieżek rowerowych, aby doprowadzić w ten sposób do poprawy bezpieczeństwa dzieci jako uczestników ruchu drogowego.
	4. Działania władz samorządowych powinny zmierzać do zwiększenia nakładów finansowych na organizowanie w szkołach spotkań z przedstawicielami policji i straży miejskiej, których celem jest omówienie zasad bezpiecznego poruszania się po drogach, np. oznakowanie dzieci idących do szkoły.

Niebezpieczeństwa, na które mogą być narażone dzieci.	Działania władz samorządowych w celu zwiększenia bezpieczeństwa dzieci. (Odniesienie do materiałów źródłowych)
2. Zaginięcia	<i>1. Jak wskazują badania CBOS - u przeprowadzone w czerwcu 2003 roku „Polacy o bezpieczeństwie dzieci” przedstawione na rysunku 1., większość Polaków uważa, że dzieci w Polsce nie są bezpieczne. Dlatego władze samorządowe powinny przeznaczyć dodatkowe środki finansowe na prowadzenie zajęć pozalekcyjnych przez szkoły , co zapewni dzieciom ciekawe możliwości spędzania wolnego czasu i pozwoli uniknąć sytuacji, w których zbyt często przebywają bez opieki dorosłych.</i>
	<i>2. Władze samorządowe powinny zadbać o to, aby zwiększyć liczbę patroli straży miejskiej i policji, obserwujących miejsca, w których dzieci mogą przebywać bez opieki dorosłych, np. w czasie wagarów (na dworcach, w centrach handlowych) i być narażone na niebezpieczeństwa.</i>
	<i>3. Władze samorządowe powinny starać się o zwiększenie nakładów finansowych na pomoc społeczną dla rodzin, które nie mogą zapewnić dzieciom należytej opieki po lekcjach oraz w czasie ferii i wakacji.</i>
	<i>4. Władze samorządowe powinny dążyć do zwiększenia liczby patroli straży miejskiej i policji, w celu wzmożenia kontroli w okolicach szkół i w ten sposób przyczynić się do wyeliminowania kontaktów dzieci z osobami niebezpiecznymi dla nich, np. dealerami narkotyków, pedofilami.</i>

BRUDNOPIS